

Poruka čehoslovačkim radnicima

Petar Kropotkin

1920.

Drugovi i prijatelji!

Poslednji rat je nesumnjivo pokazao da je u sadašnjem društvu apsolutno besmisleno čekati onaj dan kada će ratovi postati nemogući, dok na drugoj strani i dalje traje izrabljivanje radništva od strane kapitala i eksploatacija nerazvijenih nacija od strane najrazvijenijih industrijskih zemalja. Sve dok izrabljivanje traje, ratovi će potresati čovečanstvo i kočiti njegov razvoj. Četvorogodišnji rat, koji još traje, ponovo je potvrdio ono što su socijalisti svih orijentacija neumorno ponavljali: sve dok kapital bude mogao da kupuje radnu snagu i sve dok se jedni mogu bogatiti na račun drugih, postojaće i građanski ratovi. A ono što je tačno za jednu zemlju, važi i za zajednicu naroda. Nacija koja je u svom ekonomskom razvoju superiorna nad drugom (ili samo veruje da je superiorna) pokušaće, na nesreću, da se i putem oružane sile obogati na njen račun.

U postojećim uslovima izbijaće novi ratovi, i kao što smo nedavno doživeli, njihov karakter će biti sve krvoločniji, još užasniji nego do sada i koban za generacije koje dolaze. U ovim okolnostima sve očiglednija postaje nužnost radikalnog novog oblikovanja društva na drugim osnovama nego do sada, tj. nužnost jedne socijalne revolucije. To počinje da shvata čak i sama buržoazija. I zbog toga je bezuslovno nužno da oni koji su najjače zainteresovani za to novo oblikovanje društva temeljno međusobno rasprave suštinske crte strukturnih promena u društvu koje treba stvoriti.

Za takve diskusije su radnici do sada jedva pokazivali neko interesovanje. Oni nisu verovali u mogućnost skore socijalne revolucije. Sada međutim moraju shvatiti da nisu imali pravo. Svakodnevn život, a onda pogotovo rat, obelodanili su neizbežnost društvenog preobražaja. Socijalna revolucija kuca na naša vrata. Kao što ćete od vaših delegata koji se vraćaju iz Rusije nesumnjivo saznati, dalekosežni i obimni pokušaj jedne jakobinske socijalne revolucije, koji kod nas traje već tri godine, nije doneo očekivane rezultate.

Ljudi će biti skloni da poraz objašnjavaju ukazivanjem na rat koji još i sada traje. Međutim, njegovi uzroci su mnogo dublji.

Revolucija od oktobra 1917. pokušava da u Rusiji etablira sistem vladavine u kome su pomešani autoritarni, strogo centralistički babefovski komunizam sa isto tako strogo centralističkim kolektivizmom Pekverovog tipa, dakle ono što se već četrdeset godina popularizuje pod nazivom marksizam. A ovaj pokušaj – to se jednostavno ne može prevideti – sasvim očigledno nije doneo očekivane rezultate.

Pokušaj etabliranja strogo centralizovanog režima koji bi komunističku revoluciju sprovodio uz pomoć dekreta i vojske činovnika, završio je neuspešno. Svi uobičajeni nedostaci centralističke države paralizuju upravu, vode tome da masa naroda okreće leđa društvenom preobražaju, a diktatorska sila komunističkih činovnika samo pojačava nedostatke, umesto da ih smanjuje.

Sasvim je, dakle, izvesno da će, kada saznaju rezultate ruske revolucije, radnici Srednje i Zapadne Evrope, a naročito radnici romanskih zemalja, morati da potraže efikasnija sredstva za realizaciju svog cilja. Još kada su se u Prvoj internacionali vodile rasprave o „javnim službama u budućem društvu“, oni su rešenje društvenih problema tražili u podruštvljavanju proizvodnje i robne razmene, ali to nisu želeli postići putem centralističke države, nego preko federacije slobodnih komuna, preko decentralizacije proizvodnje i robne razmene, i buđenja inicijative udruženja lokalnih proizvođača i potrošača. Ukratko, oni na pitanje o tome kako treba izgrađivati novo društvo nisu tražili odgovor u stvaranju centrale koja bi izdavala zapovesti, nego u tome da se društvo izgrađuje polazeći od jednostavnih elemenata ka složenijima, pri čemu se puna podrška daje lokalnoj i individualnoj inicijativi, umesto da se ona guši armijom funkcionera čiji zadatak je da što vernije izvršavaju volju centrale.

Iskustva koja smo stekli u Rusiji potvrdila su nužnost razvijanja tendencije ka autonomiji i federativnom sistemu, a nastojanja radnika će nesumnjivo – kao već i u federalističkoj internacionali – ići u ovom pravcu, čim oni postanu svesni velikih i teških pitanja koja se postavljaju pred svaku revoluciju.

Braćo i prijatelji u Zapadnoj Evropi, istorija je vašoj generaciji postavila težak zadatak. Na vama je da počnete sa praktikovanjem principa socijalizma i da tražite praktične puteve njihovog realizovanja. Vama je pripao zadatak da iznađete forme jednog novog društva u kome neće biti izrabljivanja jednog čoveka od strane drugog, jedne klase od strane druge, u kome će umesto centralizma koji sobom nosi potčinjavanje i ratove stupiti slobodni sindikati i nezavisne komune, gde će se razviti hiljade centara života i konstruktivnih snaga.

Istorija se kreće u ovom pravcu. Pa pođimo odvažno na posao!

Okončajmo sa predrasudama o kapitalu kao dobrotvoru i državi kao providenju! U našim grupama, na našim kongresima, u našim sindikatima i komunama naći će se dovoljno snaga za izgradnju jednog novog društva, društva rada i slobode, u kome neće biti kapitala, države i kulta autoriteta.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Petar Kropotkin
Poruka čehoslovačkim radnicima
1920.

Objavljeno u memoarima Huga Zonenšajna (Hugo Sonnenschein), kome je Kropotkin 1920.
predao tekst pisma: *Die goldenen Ritter der Freiheit oder Tschechoslowakische Demokratie.*
Tagebuch meiner Kuttengerger Haft, Leipzig und Wien, 1921.
Preveo Zoran Đinđić. Preuzeto iz Petar Kropotkin, *Anarhizam i moral*, Prosveta, Beograd, 1984,
str. 220–222.

anarhisticka-biblioteka.net